

جشن‌های ساسانی در اسناد «بایگانی پهلوی»

دیتروبر

گردانش پویا غلامی

تصویر: نقش‌هایی مربوط به نوازندگان در جشن و طرب و بزم (شاید نوروز) بر ظروف سیمین ساسانی؛ نقش یکم از چپ به راست؛ سده‌ی ۵-۷ میلادی، گالری هنری فریر. نقش‌های دو و سوم: ظرف کروی ساسانی، سده‌ی ۷-۸ میلادی، گالری سکلا. منبع:

<https://asia.si.edu/whats-on/blog/posts/nowruz-courts-and-music>

fold-era.com

جشن‌های ساسانی در اسناد «بایگانی پهلوی» | دیتروبر | گردانش پویا غلامی^۱

محتوا

در مقاله‌ی پیش رو، سندهایی از «بایگانی پهلوی»^۲ ارائه شده‌اند که هر یک به جشنی اشاره می‌کنند. در یزدان‌شناسی زرتشتی هر کدام از سه جشن اصلی در ماه‌های مربوط به خودشان جای دارند، از این رو به ترتیب میهرگان [مهرگان] در ماه مهر جشن گرفته می‌شود، تیرگان [تیرگان] در ماه تیر، و نوگ‌روز یا جشن سال نو [نوروز] در ماه فروردین و به دیگر گپ در نخستین ماه سال (Bickerman ۱۹۶۷, p. ۲۰۰; on the calendar in ۲۰۰۰, p. ۱۹۶۷cf. Korn ۱۹۸۳, ۱۹۷۰; general Boyce ۱۹۶۰, p. ۲۰۰۶). دو نمونه از سه جشن یادشده، در «بایگانی پهلوی» ثبت شده‌اند:

یک. جشن بزرگداشت نوروز: در سند پهلوی محفوظ در برکلی به شماره‌ی ۱۴۲؛ سند پهلوی محفوظ در برلین به شماره‌ی ۵

دو. جشن بزرگداشت میهرگان: در سند پهلوی محفوظ در برلین به شماره‌ی ۴، سند پهلوی برکلی به شماره‌ی ۲۴، سند پهلوی برکلی شماره‌ی ۸۸

یک. جشن بزرگداشت نوگ‌روز [نوروز]

تصویر یکم (صفحه بعد). سند پهلوی برکلی شماره‌ی ۱۴۲، پوست‌نوشته، سه گوش، ۱۸ در ۶.۵ سانتی‌متر؛ گِل مهر مفقود: کف طومار با بندی بسته شده، یک سو ۱۴ سطر، سوی دیگرش خالی.

^۱ گرداننده‌ی این گردانش، روندهای جاری در پاره‌ی «زمین‌تاریخ» وب‌سایت فلدرا را بیش از هر چیز یکجور تقب‌زنی، چینه‌کاوی و جستجوی زمین‌تاریخی، لایه‌نگاری روان‌جغرافیایی و آواربرداری و بافت‌شناسی در رویه و بُن ژئوترومای خاورمیانه‌ای می‌انگارد و مشارکت در این روندها را نیز نوعی خوراک‌رسانی زمین‌فرهنگی در یک کارزار یا بزنگاه تاریخی می‌انگارد، همچون وضعیتی که در آن انتقال مهمات از یک زرادخانه به پشت یک سنگر فوریت یافته باشد؛ به فرجام، گرچه پارسی‌گردان امیدوار است که در گردانش اصطلاحات فنی و دیگرها خطای بزرگی نکرده باشد لیک سپاسگزار اهل فن خواهد بود اگر پیشنهادی به نظرشان رسید یا اگر موردی ابهام‌انگیز یا نادرست به چشم‌شان خورد از طریق ایمیل وب‌سایت «فلدرا» ما را از آن آگاه سازند. سرچشمه‌ی این گردانش:

Deter Weber, 'Sasanian Festivals in the Documents from the "Pahlavi Archive"', *Sasanian Studies: Late Antique Iranian World*, Volume 1 (2022), Issue 1, © 2022 Harrassowitz Verlag.

^۲ For the "Pahlavi Archive" in general see Weber 2012, p. 215. The following *sigla* will be used:

Berk. Pahlavi documents, Berkeley.

Berlin Pahlavi documents, Berlin, ed. Weber 2008.

P. Pahlavi papyri and parchments, ed. Weber 2003 (pp. 125–343).

P.Pehl. Pahlavi papyri and parchments of the *Papyrussammlung der Österreichischen Nationalbibliothek*, Vienna (with original inventory number, mostly unpublished)

^۳I owe the information on the measurements of the documents published here to David S. Flattery's "Archive Database" established for The Bancroft Library, Berkeley, CA.

حرف نویسی

١ ' whrmzd' p̄zwṭ' nwk-lwc'
 ٢ Y ŠNṬ X-III-II I' d MN
 ٣ kwṭk' n KḤDH ywdṭ' MN
 ٤ ZK Y ' L g' lyk Y
 ٥ PWN nmywl ṭk' plmwṭ
 ٦ krṭn' GB' ṬWB
 ٧ hwlṭk pnyl-II W PRG
 ٨ mn' gwc' III-II-C ḤS-X
 ٩ dwlk' ' L plst' I Y
 ١٠ L ' YN' ' MYṭl Y
 ١١ yzd' nṣn' h
 ١٢ YḤBWNṬ' ck'
 ١٣ ' wst' nd' l
 ١٤ ḤṬYMWNṬ

آوانویسی

١ Ōhrmazdabzūd nōg-rōz
 ٢ ī sāl' ٥ rāy az
 ٣ kōdagān h' mist' jud az
 ٤ ān ī ō gālīg ī
 ٥ pad Namē war tag framūd
 ٦ kardan paymānag did
 ٧ x'urdag panīr' ud nēm
 ٨ man gōz ٥٠٠ may' ٠
 ٩ dōlag ō paristār ī
 ١٠ pēš mādar ī
 ١١ Yazdānpanāh
 ١٢ dād čak
 ١٣ ōstāndār
 ١٤ ā wišt

١ اوهرمزدآبزود نوگ-روز
 ٢ سال ٣٥ رای از
 ٣ کودگان هامیشت جود از

- ۴ آن او گالیک
 ۵ پد نَمیور تگ فرمود
 ۶ کردن پیمانگ دید
 ۷ خوردگ پنیر ۲ اود نیم
 ۸ مَن گوز ۵۰۰ می ۱۰
 ۹ دولگ او پرستار
 ۱۰ پیشِ مادر
 ۱۱ یزدان پناه
 ۱۲ داد چک
 ۱۳ اوستاندار
 ۱۴ آویشت

گردانش

[۱] اوهر مَز دَبزود فرمود به نوروژ [۲] سال ۳۵، از [۳] جوانان [کودگان]، همه به جز [۴] آنانی که از خانواده‌ی [۵-۹] نَمیور هستند، برای ساماندهی پیمانہ‌ای مستمر، دیگر بار دونیم مَن پنیر [پنیر لور، پنیر کومه‌ی بیلاقی]، ۵۰۰ گرو، ۱۰ دولگ می، به پرستار [تیمارگر، خدمتکار] [۱۰] مادر [۱۱] یزدان پناه [۱۲-۱۴] به طور شخصی داده شود. اوستاندار این چک را مَهر و موم کرد.

شرح

تصاویر ۲-۷.

تصویر ۸.

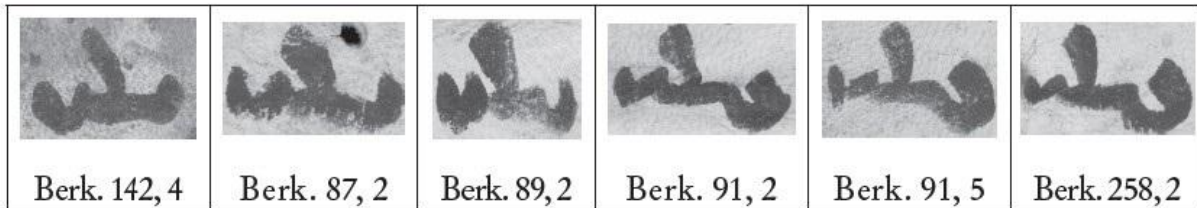

Fig. 2

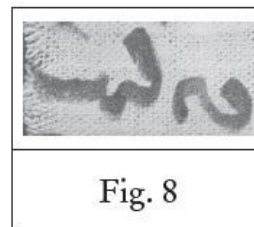
Fig. 3

Fig. 4

Fig. 5

Fig. 6

Fig. 7

سطر یا خط ۴: اینجا موقعیت مناسبی است برای تأیید اینکه < g'lyk > *gālīg* / گالیک / گالیک] باید جایگزین خوانش پیشین یعنی < d'lyk > [دالیک] شود که در همه‌ی دیگر نوشته‌های بیشتر منتشر شده به کار رفته بود! این واژه با پسوند متداول «ایگ» -*īg* ساخته شده که این پسوند به

۴ Cf. Weber 2008, pp. xxff.

۵ Weber 2007, p. 960 with fn. 45.

«گال» *gāl* افزوده گشته که خود به این معناست: «خانگی [اهل خانه، مربوط به خانه/ خانواده]، پیروان [آنچه در پی آید]» (CPD) **garda-* در پارسی باستان^۶، و برای نویسش ویژگی‌های اولیه بنگرید به نمونه‌ای که در کنارش داده شده است (یعنی، < g'wls >، برکلی ۲۳، ۸). نمونه‌ها آشکارا نشان می‌دهند که تعبیر قدیمی‌تر این واژه به معنای «مدیر [مسئول، سرپرست، اداره‌کننده، رئیس]»^۷ با بستر متن همخوانی ندارد. بنگرید به برکلی. ۱۲۳، ۱۰-۱۲، که در آن این عبارت آمده:

ḡaw g(rīw) ٦ ṽ Anōšān | ī pad Yazdānābestān gālīg | dād '٦ grīw

۶ گریو باید به آنوشان داده شود، که عضوی از خانواده یا خاندان یزدان‌آبستان است (هیچ جا در هیچ سندی آنوشان به معنای «مدیر») شناخته نشده یا حتی شبیه و نزدیک به معنای «مدیر»؛ برکلی. ۴۲، ۱۰-۱۲

čiyōn pad bun ī Māhfarrox ī pad | Namēwar gālīg nibištan ud āmār pad-iš | kardan abāyist

«چون به بُن ماه‌فرخ، عضوی از خانه‌ای [خاندانی] در نَمیور، مالیات نوشتن و آمارگرفتن بایست»
نیز برکلی ۱۰، ۴:

ō Dēnabzūd ī pad Namēwar gālīg

به دین‌آبزود، عضوی از خانواده‌ای در نَمیور.

و دیگر بار در برکلی ۱۰، ۷:

ō Bāragān ī pad Namēwar gālīg

به بارگان، عضوی از خاندان در نَمیور.^۸

این موارد خیال ما را از فرض دو «داریگ» [*dārīg*] متفاوت در یک و همان یک ملک راحت می‌کند. نیز بنگرید به برلین ۲۶، ۱:

Zādōy ī pad xīr ī deh gālīg

«زادوی، عضوی از خانواده‌ی مسئول امور مالی ده.»

خط ۵: *tag < tk' >*، به معنای «دویدن»، در اینجا احتمالاً به معنای یک «(اسب) مسابقه».

خط ۶: در مورد نویسش < GB' > همچنین بنگرید به برکلی ۲۴، ۵ و برکلی ۱۶۵، ۸. گرچه فرهنگ پهلویک برای < GB' > معادل پهلوی کبیز به معنای «سنجه، مقدار/میزان» را می‌دهد، لیک در یک نسخه نیز به معنای «پیمانانه» تفسیر شده است.^۹

همانطور که از کاربرد < NKSY' > به تفکیک از < hw'st'k > می‌دانیم، اولی وقتی استفاده می‌شود که به «پول، وجه نقد» اشاره داشته باشد، و دومی برای «مالکیت‌ها، ثروت» به طور کلی به کار می‌رود. اگر همین ایده را درباره‌ی < GB' > به تفکیک از کبیز [*kabīz*] به کار ببریم، آنگاه دومین نویسش به میزان غله اشاره دارد و نوشتن به املائی بی‌قاعده یا نامتعارف (یا دگرآوا) به معنی واژه‌ی پهلوی پیمانانگ [*paymānag*] (که یعنی دوره، میزان [گنجایی، پیمانانه، ظرفیت]، بخش [سهم]) استفاده شده است و در اینجا بیشتر به معنای «سهم [دانگ]» است.

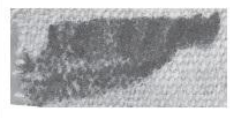

				
Berk. 24, 5	Berk. 142, 6	Berk. 165, 8	Berk. 33B, 6 ^۹	JUNKER 1912, p. 86.

Fig. 9

Fig. 10

Fig. 11

Fig. 12

Fig. 13

^۶ Cf. Colditz 2000, p. 108.

^۷ Manager

^۸ این سند پیشتر از سوی من سراسر نادرست فهم شده بود، در ویر ۲۰۰۸، صص ۴۹-۵۱، نیز توسط ژینیو ۲۰۱۰الف، صص ۱۱۵-۱۱۶. جدیدترین تصحیح دوباره در ویر ۲۰۱۹ب، صص ۸۵-۸۷.

^۹ < GB' > *kabīz* 'measure, proportion', *gl.* پیمانانه Junker 1912, p. 86.

نمود جالب دیگری نیز در سند پهلوی برکلی شماره‌ی ۱۴، ۲ وجود دارد: < ZNH GB³ > «این (است) سهم»، که در پی آن چنین آمده: «جیره [سهم] نافوی پرستار [بانوی خدمتکار] برای ماه‌های فروردین و اردیبهشت سال ۳۹، [شامل] ۳ گریو و ۶ کبیز گندم»، لیک این جمله با دو دایره ناخوانا شده است.^{۱۰} < TWB > = دید [did] «دویاره، بیشتر» به احتمال بسیار اشاره دارد به همین سهم یا جیره‌ی آذوقه [خوراک، سوروسات، خواروبار، غذا] که در دیگر وهله‌های جشن‌ها توزیع می‌شود [به شرکت‌کنندگان در جشن داده می‌شود].

سطر یا خط ۷: «پنیر [پنیر لور، پنیر کومه‌ی بیلاقی]» (نیز نک. برکلی ۲۴، ۶) آشکارا معنی جمله‌ی «خُردک پنیر» [x^wurdag panīr] است که به معنای دقیق کلمه یعنی «پنیر خرده‌خرده [ریزریز]». شایان ذکر است که این پنیر، گونه‌ی خاصی از «پنیر خامه‌ای»، را تنها از روی همین دو سند می‌شناسیم.

خط‌های ۹-۱۰: فراز یا عبارت «شخصا (داده شود)» به‌وسیله‌ی *ō paristār ī pēš mādar*، که یعنی «پرستار [بانوی خدمتکار] پیش مادر».

تصویر شماره‌ی ۱۴. سند پهلوی برلین، شماره‌ی ۵ (توصیف سند در ویر ۲۰۰۸، ص ۲۵)

حرف‌نویسی

۱ MKBLWNty' MYtī Y hwsłwb' n
 ۲ y' mk' Y hwsłwb' n nwk-lwc' Y
 ۳ ŠNT X-III-III l' d MN dyn' pzw't'
 ۴ n pṭmwzn Y pyš MKBLWNty
 ۵ W pṭgl' b pṭ-š ZK-m-c
 ۶ n' cwk pdy-II W šlw' l-II W PWN
 ۷ pyl' hn wnd' t' I pnbk mn' I ○
 ۸ W pṭgl' b' MYtī Y hwsłwb' n
 ۹ HṭYMWNT ○○
 ○○

آوانویسی

۱ padīrēd mādar ī Xusrōyān
 ۲ jāmag ī Xusrōyān nōg-rōz ī
 ۳ sāl ۳۹ rāy az Dēnabzūd
 ۴ ān paymōzan ī pēš padīrēd
 ۵ ud padīrāy pad- iš ān- am- iz
 ۶ nāzuk pay- dō ud šalwār- dō ud pad
 ۷ pīrāhan windād ēw pambag man ēw ○
 ۸ ud padīrāy mādar ī Xusrōyān
 ۹ āwišt ○○
 ○○

۱ پذیرید مادر خسرویان

۲ جامگ خسرویان نوگ‌روز

۳ سال ۳۷ رای از دین‌آزود

^{۱۰} First published by Gignoux 2009, p. 124.

- ۴ آن پیموزان پیش پذیرید
 ۵ و پذیرای پدیش آن-آم-ایز
 ۶ نازوک پی-دو و شلواردو و پد
 ۷ پیراهن وینداد ابو پمبگ [پنبه] من ابو ○
 ۸ اد [و] پذیرای مادر خسرویان
 ۹ آویشت ○○
 ○○

گردانش

[۱] مادر خسرویان دریافت کرد [=پذیرید] [۲] برای (=رای، سطر سوم) جامه‌ی خسرویان در نوروز [۳] سال ۳۷ (۶۸۸/۶۸۹ میلادی) از دین‌آزود، [۴] او از پیش پذیرید [دریافت کرد] پوشاک را، [۵] و همین را برای من نیز پذیرفت، [یعنی، دو پای پوش نازک [راحت] و دو شلوار و برای [۷] یک پیراهن یک من پنبه. [۸-۹] و مادر خسرویان پذیرفت [=مهر تایید زد] این توافق را.

شرح

نک. به: Ed. Weber 2008, pp. 24–27; cf. Gignoux 2010a, p. 115.

خط‌های یکم و چهارم: درباره‌ی خواندن < MKBLWNty > بنگرید به زیر، برکلی ۸۶، ۱.
 خط سوم: نام دین‌آزود در نوشته‌ی سال ۲۰۰۸ و بر هنوز تشخیص داده نشده بود.

خط چهارم: بنگرید به پیموزان [ptmwc'n | M pymwcn] **paymōzan**، به معنی «پوشاک، جامه [لباس]».

خط ششم: اصطلاح «نازوک پای ۲ [نازک پی ۲: 2 nāzuk pay] تا این لحظه بهترین تفسیر به نظر می‌رسد؛ نه < p'h > (نک).
 و بر ۲۰۰۸، ص.ص. ۲۵-۲۶) پذیرفتنی است و نه < kp'h > (نک). ژینیو ۲۰۱۰ الف، ص. ۱۱۵. اصطلاح پی pay یا پای، به معنای تحت‌اللفظی «پا»، می‌بایست در اینجا به عنوان پای افزار یا پای پوش به کار رفته باشد. برای صورت حرف اولیه به نمونه‌های زیر بنگرید:

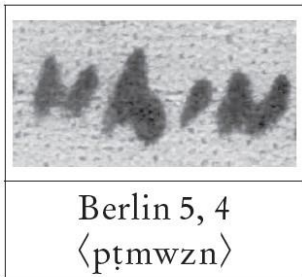

Fig. 15

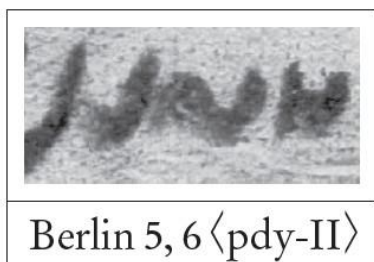

Fig. 16

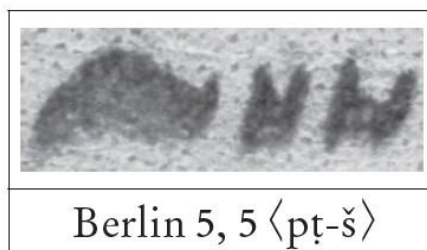

Fig. 17

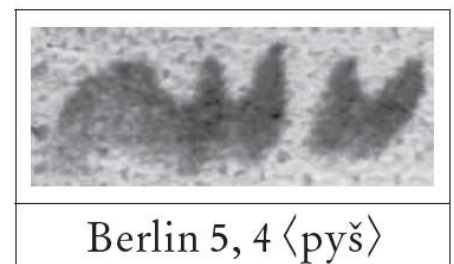
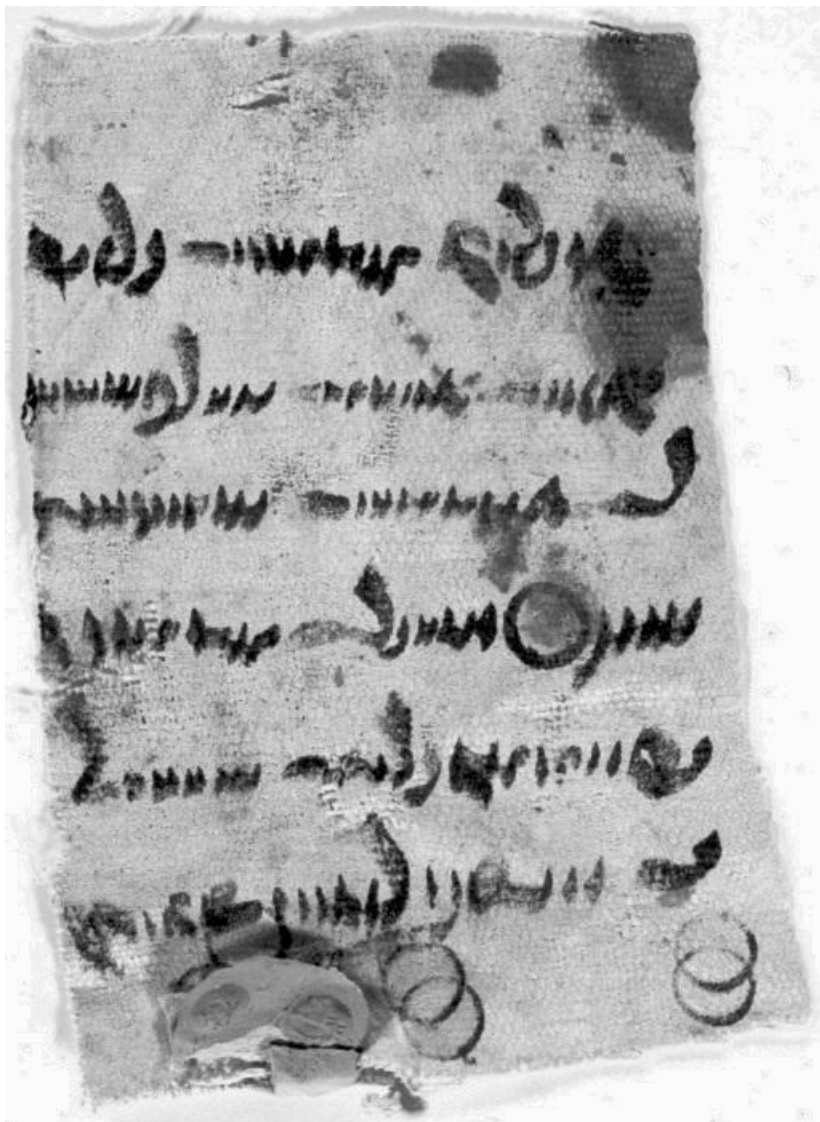

Fig. 18

۱۱ حرف < k > در واژه‌ی فرضی < kp'h > ضرورتاً به < n'cwk > که نخستین واژه‌ی آن سطر است تعلق دارد.

دو. جشن بزرگداشت میهرگان [مهرگان]

تصویر شماره ۱۹. سند پهلوی برلین شماره ۴. توصیف سند در ویر ۲۰۰۸، ص. ۱۹.

حرف نویسی

\ MKBLWN *tr* 'šk' nyck' Y dlyck
 ۲ hmwck' Y mṭryk' n Y ŠNT X-III-III-III
 ۳ l' d MN dyn' p̄zwṭ' Y dpyr' NKS Y'
 ۴ S-III O W pṭgl' b' 'šk' nyck'
 ۵ PWN gw k' dy-mwdlyh' Y yšn-gwpt' l
 ۶ Y wnd' t̄bwlcmt̄r' ḤTYMWNṭ
 ○ ○ ○ [Bulla]

آوانویسی

\ padīrēd Aškānīzag ī darzīg
 ۲ hammōzag ī Mihrīgān ī sāl ۳۹
 ۳ rāy az Dēnabzūd ī dibīr x wāstag
 ۴ satēr ē ○ ud padīrāy Aškānīzag
 ۵ pad gugāy- muhrīhā ī jāšn- guftār
 ۶ ī Windād- Burzmīhr ā wišt
 ○ ○ ○ [Bulla]

- ۱ پذیرد اشکانیزگ درزیگ
 - ۲ هموزاگی میهریگانی سال ۳۹
 - ۳ رای از دین آبزودی دبیر خواستگ
 - ۴ ستیر ۴ آد پدیرای اشکانیزگ
 - ۵ پد گگای میهریهای جشن-گفتار
 - ۶ ویندادبرزمهر آویشت
- ○ ○ [گِل مُهر]

گردانش

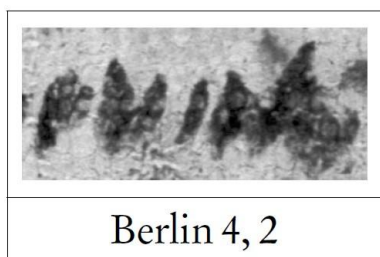
[۱] پذیرد اشکانیزگ بافنده [درزی، خیاط] [۲] (در مقام) عامل اجرای جشن میهرگان سال ۳۹ [پسایزدگردی]، [۳] از دین آبزود دبیر خواسته‌ای [مبلغی، مالی] به سرجمع [۴-۶] ۴ ستیر [استاتر؟]. و اشکانیزگ مهر تایید زد بر این توافق [پذیرا شد] با مهرهای ویندادبرزمهر که شاهد و سخنگوی [=جشن-گفتار] این جشن است.

شرح

نک به: Ed. Weber 2008, pp. 18-23; cf. Gignoux 2010a, pp. 114f.

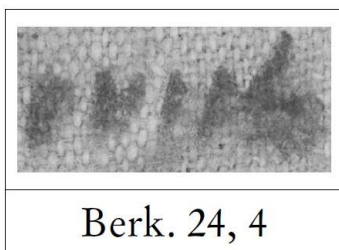
سطرهای یکم و چهارم: اشکانیزگ همچنین در سند تهران ف [Teheran F]، سطر چهارم پدیدار می‌شود، همین شخص! سطر دوم: معنای < hmwck' > در و بر ۲۰۰۸ به نادرست به صورت «استاد»، «آموزگار» داده شده بود. در سند پهلوی برکلی A۲۱۷ سطرهای ۴-۵ نیز این عبارت می‌آید: hammōzag ud aswārān ī hammōzag rāy، و این را باید همراه با معنای تصریح‌شده‌تر یا خاص‌تری در نظر گرفت، احتمالاً «عامل اجرا یا گرداننده [نماینده‌ی اجرایی]».^{۱۲} در پیوند با بزم مهرگان که در این سند یاد شده و اهدای میزان مشخصی پول، معقول به نظر می‌رسد که هم‌موزگ/هموزگ به سازمان‌دهنده یا برگزارکننده [بانی و حامی] جشن اشاره داشته باشد؛ این ملاحظات در گردانش ما بازتاب یافته‌اند.

خوانش اولیه‌ی واژه‌ی میهرگان [Mihragān] به دیگر گپ، < mṭrp'n > امروزه از کهنه شده است [و جایش را به واژه‌ی «مهرگان» داده]؛ این اصطلاح را باید ترجیحاً به صورت < mṭryk'n > خوانش کرد که به صورت نام جشن میهرگان دیگر بار در سندهای پهلوی برکلی ۲۴، ۴ و برکلی ۸۸، ۴ پدیدار می‌شود:

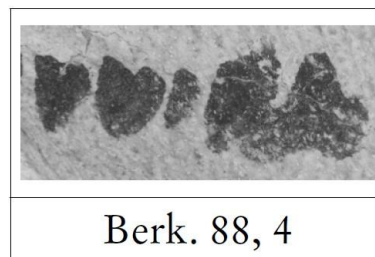
Berlin 4, 2

Fig. 20

Berk. 24, 4

Fig. 21

Berk. 88, 4

Fig. 22

به نظر می‌رسد که شکل‌یابی بیگان [-īgān] شاکله‌ی اصلی این اصطلاح باشد، بنگرید به اصطلاح فروردینگان *farwardagān* [Frawardīgān; plwltyk'n'] «جشن فروردها [frawards]، پنج روز واپسین ماه دوازدهم (اسپندارمَد) و پنج روز افزون سپسین» (CPD)؛ نک. به

cf. Weber 2007, p. 962 (ch. 6.2.2.1.16.).

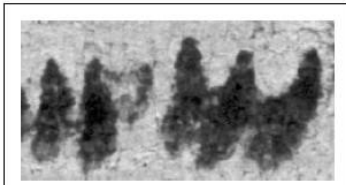
همانطور که شکل فارسی نو نشان می‌دهد آن صورت بیگان می‌تواند به گگان راه ببرد و معقول است فرض کنیم که همین رشد در تحول واژه‌ی میهرگان به میهرگان نیز رخ داده باشد.

سطر سوم: از شخصی به نام دین‌آزود تنها همین‌جا به‌عنوان دبیر یاد می‌شود؛ از دیگر اسناد می‌دانیم که دین‌آزود می‌باید نقش برجسته داشته باشد زیرا خود اوست که سندها را مُهروموم می‌کند. از نام این شخص (دین‌آزود) از سال ۳ تا ۴۲ شواهدی در دست داریم. تفسیر دبیر جای تردید ندارد:^{۱۳}

dibīr 'scribe' (CPD, also e.g. in Berk. 244, 5 and Tab. 10A, 2):

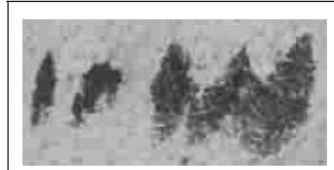
^{۱۲} See Weber *forthcoming*, p. 111.

^{۱۳} See also the conspectus in Weber 2016a, p. 142.

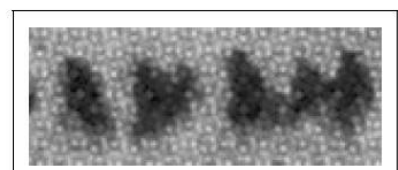
Berlin 4, 3

Fig. 23

Berk. 244, 5

Fig. 24

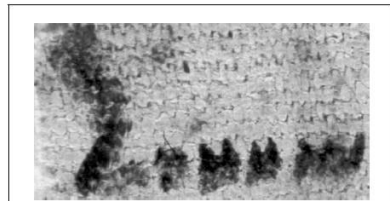

Tab. 10A, 2

Fig. 25

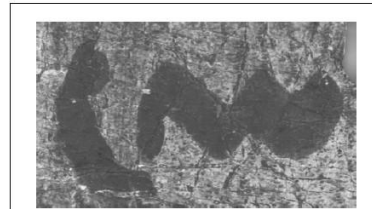
در اینجا نمونه‌ها را همراه با بستر و بافتار دربرگیرنده‌اش پی می‌گیریم:
برلین ۴، ۳: *az Dēnabzūd ī dibīr* از دین‌آزود دبیر؛ برکلی ۲۴۴، ۵: *ō Māhgušnasp ī dibīr ī Amīr Abdīn* «به ماه‌گشنسپ دبیر امیر عبدین»^{۱۴}؛

Tab. 10A, 2: Yazd ī dibīr ī tasūg: «یزد دبیر (همین) ناحیه».^{۱۵}
سطر پنجم؛ حالا در خصوص جشن یادشده در این سند خوانش جشن-گفتار [*jašn-guftār*] را بر خوانش پیشین‌ام، *یسن-گفتار [**yasn-guftār*] ترجیح می‌دهم، هردو به معنای «سخنگوی جشن» (Weber ۲۰۰۸, p. ۱۹).^{۱۶}

Berlin 4, 5:
〈yšngwpt'l〉

Fig. 26

Berk. 102, 5:
〈dšn-c〉

Fig. 27

سطر ششم؛ ویندادسبرزمیهر را از روی چند سند می‌شناسیم، در سندهایی مربوط به سال ۱۱ و سال ۱۳ پسایزدگردی (یعنی سند پهلوی شماره‌ی ۲۴۴)، و از دیگر سو در سندهایی از سال ۳۹ تا ۴۸ (در نام جغرافیایی ویندادسبرزمیهر-آباد).^{۱۷} به احتمال زیاد این شخص همان کسی است که در امور مالی مشغول بوده است.^{۱۸}

^{۱۴} Weber *forthcoming*, p. 121.

^{۱۵} Weber 2016a, p. 141.

^{۱۶} پیشنهاد ژینیو برای خواندن این اصطلاح به صورت *یزدان-گفتار (**yazdān-guftār*) بود و آنرا به منزله‌ی نام یکی از پسران ویندادسبرزمهر تفسیر کرد که این خوانش و تفسیر چندان محتمل نیست زیرا در مورد نسب [رابطه‌ی پدر و فرزندی] بین آنان شکل پدرنام [نام خانوادگی] به صورت ویندادسبرزمهر را باید انتظار داشت؛ این نام خانوادگی در واقع در سند پهلوی برکلی شماره ۱۷۲، ۲ و برکلی ۲۴۱، ۱۰ شاهد دارد.

^{۱۷} See Weber 2018.

^{۱۸} See Weber 2019a.

تصویر شماره ۲۸. سند پهلوی شماره‌ی ۲۴ برکلی. پارچه، تکه‌ی کم‌پهنا، ۱۸ در ۵ سانتی‌متر، گل‌مهر مفقود، بندهای انتهایی در دو پهلو با دو دایره‌ی هم‌پوشان کنار هم قرار گرفته‌اند؛ رو ۱۴ سطر، پشت بدون نشانه.

آوانویسی

- ۱ NYŠH Y hwlyn'
- ۲ ZNH BYRH mtr' Y
- ۳ ŠNT' -III-III
- ۴ mtryk' n Y 'MYtI Y
- ۵ hwslwd' n l' d GB'
- ۶ T'WB hwltk pnyl
- ۷ II mn' grmk'
- ۸ K-#III-II gwc'
- ۹ III-II-C HŠ
- ۱۰ III-II dwlk'
- ۱۱ 'L plst' l
- ۱۲ ZY-Š L' YN'
- ۱۳ YH̄BWNt' ck'
- ۱۴ pl' dy H̄TYMWNt

حرف‌نویسی

- ۱ zan ī Xwarin
- ۲ ēn māh Mihr ī
- ۳ sāl 𐬰𐬀
- ۴ Mihrīgān ī mādar ī
- ۵ Xusrōyān rāy kabīz (paymānag)
- ۶ did x^wurdag panīr
- ۷ man garmak
- ۸ k(abīz) 𐬀 gōz
- ۹ 𐬀 may
- ۱۰ 𐬀 dōlag
- ۱۱ 𐬀 paristār
- ۱۲ ī-š pēš
- ۱۳ dād čak
- ۱۴ Frāy āwišt

گردانش

[۱] زن خوارین [۲] در این مهر ماه [۳] سال ۴۸ (۶۹۹/۷۰۰ میلادی) [۴] به خاطر اجرای جشن مهرگان به وسیله‌ی مادر [۵] خسرویان سهمیه‌اش [۶-۸] را بار دیگر به مقدار ۲ مَن «خُردک پنیر [پنیر لور]»، ۵ کبیز *دانه‌ی گیاهی [گرمک، لوبیا؟]، [۹-۱۰] ۵۰۰ گردو، ۵ دولگ [سطل] شراب [۱۱-۱۲] به پرستارش [۱۳-۱۴] باید شخصا بدهد. فرای این چک را مَهر و موم کرد.

شرح

Ed. Gignoux 2001/2003 (No. 5).

موضوعات مربوط به تدارک سوروسات یا خوراک برای ساماندهی جشن مهرگان [میهرگان] در این سند، سنجیدنی است با سند پهلوی شماره‌ی ۱۴۲ در برکلی، که چنین موضوعاتی در آن در مورد نوروز [نوگ‌روز] مطرح شده‌اند.

خط یک: خوانش نام به پیروی از سندهای پهلوی برکلی، شماره‌ی ۱۲ و شماره‌ی ۳۳ الف.

سطر چهارم: خوانش $\langle m\bar{t}ryk' n \rangle$ [مهرگان] با نظر به سندهای پهلوی برکلی شماره‌ی ۸۸، ۴ و برلین ۴، ۴ مشخص و معلوم می‌شود، و خاصه با این واقعیت که ماه تنظیم سند، ماه مهر، در سند داده شده اما روز نه. این نکته کاملاً طبیعی است زیرا جشن مهرگان در روز شانزدهم ماه مهر، یعنی روز مهر از ماه مهر (شانزدهمین روز از هفتمین ماه) برگزار می‌شده است. خوانش ژینیو ۲۰۰۳، ص. ۸۱. به صورت $\langle MN' wcynšn \rangle$ کاملاً نادرست و نامحتمل است.

سطر پنجم: برای خوانش $\langle GB' \rangle$ (به جای $\langle g' h \rangle$ در وبر ۲۰۰۸، نمایه S.v.) نک. بالا سند پهلوی شماره ۱۴۲ برکلی.

سطر هفتم: درباره‌ی گَرَمَک *garmak* بنگرید به Weber 2012, fn. 21, and 2014, fn. 57.

سطر یازدهم: اینجا صورت جمع به صورت «پرستاران» [*paristārān*] نامحتمل است.

سطرهای ۱۲-۱۳: ترکیب $\langle ZY-š \rangle$ *t-š pēš dād* تقریباً در همه‌ی نمونه‌ها به صورت $\langle Yš' \rangle$ و نادرست خوانده شده است.

تصویر ۲۹. سند شماره ۸۸ برکلی. پوست‌نوشته، چهارگوش عمودی به اندازه‌ی ۹ در ۸ سانتی‌متر، گل‌مهر در پایین سمت راست؛ رویه ۷ سطر، پشت خالی.

آوانویسی

١ MKBLWN^{ty} mlṭwy[
 ٢ sym ' hk' MN BYRH[ṭyl
 ٣ Y ŠNT -III-III-III[
 ٤ pr ' c mṭryk ' n l ' d MN m ' hp̄ ylwc'
 ٥ NKS Y ' -X ZWZN ○ W pṭgl ' b
 ٦ mlṭwy PWN gw k ' dymwdlyh ' Y d ' ṭplhw'
 ٧ Y d ' ṭwd ' n ḤṬYMWNT ○ ○

حرف‌نویسی

١ padīrēd Mardōy[
 ٢ sĀmāhag az māh[Tīr
 ٣ ī sāl ٤٩[
 ٤ frāz Mīhrīgān rāy az Māhpērōz
 ٥ x^wāstag ٣٠ drahm ○ ud padīrāy
 ٦ Mardōy pad gugāy- muhrīhā ī Dādāfarrox
 ٧ ī Dādōyān ā wišt

گردانش

[١] دریافت می‌دارد مردوی [٢] برای دوره‌ی سه ماهه از ماه [تیر (ماه چهارم)] [٣] از سال ٤٩ (٧٠٠/٧٠١ میلادی) [٤] تا میهرگان [مهرگان] از ماه‌پرواز [٥-٧] پولی: به اندازه‌ی ٣٠ درهم. و مردوی رسید را مهر کرد با مهرهای شاهد دادفخ، پسر دادوی.

شرح

منتشر نشده.

خط ١: برای خواندن و تفسیر کردن مکمل < -ty > در < MKBLWN^{ty} > بنگرید به چکیده‌ای از نمونه‌های مرتبط که در ادامه می‌آید و نشان می‌دهد که این اختصار به دلخواه برای ضمیر اول شخص مفرد [که به این شکل نشان می‌دهیم: (†)] و نیز برای صورت سوم شخص مفرد († †) و نیز برای صورت جمع († † †) به کار رفته است:

(†) Berk. 20, 3-6: L ZNH BYRH | whwmn' Y ŠNT W YWM l' m | ḤG G- ○ ŠG G- |
 ○ MN hwṭ' yk' ' p' ' m YNSBWNTy man ēn māh | Wahman ī sāl ٤٠ ud rōz Rām | gandum
 g(rīw) 40 ○ jaw g(rīw) 40 | ○ az x^wadāyīg abām stānēm

وامی خواهم ستانم (آبام/ستانیم، سطر ٤) این ماه [٤] و همن/بهمن از سال ٤٠ و روز رام (روز بیست‌ویکم) [٥] به خاطر ٤٠ گریو گندم (و) ٤٠ گریو جو [٦] با شما خداوندگارا.^{١٩}

^{١٩} Cf. Gignoux 2008, pp. 834–837, and Weber 2011, p. 291; finally Weber forthcoming, p. 5.

(†) **Berk. 68**, 1-8: khlwd Y lsyk | gwpt' ' YK L nmk-swť' | ... | MN d' tynwnd' t' ' Y PWN | yzd' n' p- sť' n g' lyk | **MKBLWNty** *Kehrōy ī rahīg* | *guft kū man namak-sūd* | *ī abar čak kē ēn* | *ayādgār awi-š* | *wirāst ud nibišt ēstēd* | *az Dādēwindād ī pad* | *Yazdānābestān gālīg* | **padirēm**

کهروی رهیگ [نوجه، پیشخدمت، شاگرد] گفت که من پذیرم نمک سود را ... از دادین وینداد، از خاندان^{۲۰} یزدان آستان:^{۲۱}

(†) **Berk. 244**, 6: MN MR ' Ḥ **MKBLWNty** W ' L m' hgwšnsp' ' **YḤBWNm** *az x^w adāy padirēm ud ō Māhgušnasp dahēm*

از خدای پذیریم و به ماه گشنسپ دهیم؛^{۲۲}

(† †) **Berk. 78**, 8-11: W ' yw-lwck KḤDH ' L yzdtplhw' (?) <Y> lsyk Y yzd' np' t' ' l' y **YḤBWNty** | W ptgl' b pt-š ḤG | **YNSBWnty** *ud ēw-rōzag h^omist ō Yazdfarrox <ī>* | *rahīg ī Yazdānpādār ē dahēd* | *ud padirāy pad-iš gandum* | **stānēd**

و همه‌ی جیره‌ی یک روزه‌ی یزدان فرخ [۹] پسر یزدان پادار را دهید [۱۰-۱۱] و با [ارائه] دادن رسید گندم ستانید؛^{۲۳}

(† †) **Berk. 86**, 9-13: ŠG | G- ○ ' L nmywl ' y | **ŠDRWNty** W ' L d' tynwnd' t' ' | y ' p̄sp'lyť W ptgl' b | (p)t-š ' y **YNSBWnty** *jaw* | *grīw 20 ○ ō Namēwar ē* | **frēstēd** *ud ō Dādēwindād* | **ē abespārēd** *ud padirāy* | *(pa)d-iš ē stānēd*

[۱۰-۹] ۲۰ گریو جو به نمبور [۱۱] فرستید و به دادین وینداد [۱۲] بسپارید و دادن رسید را [۱۳] پذیرا شوید.^{۲۴}

(† †) **Berlin 37**, 1-7: ZNH BYRḤ mtr' ' Y ŠNṬ | X-III **MKBLWNty** mtlwdy | Y dlcyk hmwck' ' Y s' m' n' ' | Y MN BYRḤ prwrty' ' Y | hm ŠNṬ X-III [pr' c]^{۲۵} l' d MN | dyn' p-z' nyt' ' NKSy' ' | S-III *ēn māh Mihr ī sāl* | *34 padirēd Mihrōy* | *ī darzīg hammōzag ī sāmān* | *ī az māh Frawardīn ī* | *ham sāl 34 [frāz] rāy az* | *Dēnabzānīd x^w āstag* | **satēr 4**

[۱] این ماه مهر سال [۲-۳] ۳۴ مهر بوی درزی [بافنده] به خاطر کارش به عنوان پیمایش گر/مساح^{۲۶} سامان/مرزها [اندازه گیر حدود] [۴] از فروردین [ماه نخست] [۵] همین سال ۳۴ از [۶] دین آیزود پذیرد پرداخت ۴ استاتر را.^{۲۷}

(† †) **Mazda 2**, 9-10:^{۲۸} W PWN gwk' dymwdlyh' ' Y hm | [z' t' np]lhw' ' ptgl' b pt-š ḤG **YNSBWnty** *ud pad gugāy-muhrīhā ī ham* | [*Zādānfā*] *rrox padirāy pad-iš gandum stānēd*

و با پذیرش ارائه‌ی سند دارای مهر (های) شاهد همین شخص زادان فرخ، گندم ستانید.

^{۲۰} See above *sub* **Berk. 142**, line 4, comm.

^{۲۱} Gignoux 2010b, pp. 118–119; Gignoux 2019, p. 133

^{۲۲} Weber *forthcoming*, p. 121.

^{۲۳} *Ibid.*, p. 44.

^{۲۴} *Ibid.*, p. 48.

^{۲۵} Written above the line.

^{۲۶} احتمالات گوناگون برای گردانش اصطلاح هم‌وزگ [*hammōzag*] در جای دیگری مورد بحث و بررسی قرار گرفتند، از جمله بنگرید به بالا سند پهلوی برلین ۲، ۴.

^{۲۷} Ed. Weber 2008, pp. 155–156; corr. Gignoux 2010a, p. 119.

^{۲۸} Weber *forthcoming*, p. 165.

(† † †) **Berk. 189**, 13-22: HĠ | **G-III-III** ' L d ' tynpn ' h | W yzdtwy YĤBWNġ' | W PWN gwk ' dymwdlyh ' | Y pylwc ' mġ' Y | pṭwyšksṭ ' n | pṭgl ' b pṭ-š | **YNSBWNty** ck ' | ' w(st ' n)d ' l | [HṬYMWVNġ] *gandum* | *g(rīw) 6 ō Dādēnpanāh* | *ud Yazdōy dād* | *ud pad gugāy-muhrīhā* | *ī Pērōzāmad ī* | *Paywēšagestān* | *padīrāy pad-iš* | **stānēnd** čak | *ō(stān)dār* | [*āwišt*]

[۱۳-۱۴] ۶ گریو گندم به دادین پناه [۱۵] و یزدوی باید داد [۱۶] و با (نشان دادن) مُهرهای شاهد [۱۷] (به نام) پیروز آمد از [۱۸] بی ویشگستان [۱۹] برای ارائه‌ی رسید [۱۹] [۲۰-۲۲] چک ستانید. استاندار مُهر تایید بر آن چک زد [چک را مُهر کرد].

خط ۲: بازسازی نام ماه به صورت ماو تیر بر اساس این واقعیت صورت گرفته است که جشنی که سه ماه پیش از مهرگان برگزار می‌شده همانا جشن تیرگان بوده است که در ماو تیر انجام می‌پذیرفت.

خط ۴: خوانش *< mṭryk ' n >* قطعی و بی‌تردید است. میهریگان [مهرگان] از جشنی زرتشتی خبر می‌دهد که در روز شانزدهم (روز مهر) از ماه هفتم (ماه مهر) برگزار می‌شود؛ بنگرید به بالا سندهای پهلوی برکلی ۲۴، ۴ و برکلی ۲، ۴.

خط ۶: نام دادفرخ در سند پهلوی برکلی ۲۰، ۱۵ (سال ۴۰ پسایزدگردی) نیز شاهد دارد، بنگرید به ویر، نوشته‌ای در دست انتشار، صص ۴-۶.

کتاب‌شناسی

- Bickerman, E. 1967: "The "Zoroastrian" Calendar." In: *ArOr* 35, pp. 197-207.
- Boyce, M. 1970: "On the Calendar of the Zoroastrian Feasts." In: *BSOAS* 33, 3, pp. 513-539.
- 1983: "Iranian Festivals." In: E. Yarshater (ed.): *Cambridge History of Iran 3: The Seleucid, Arsacid and Sasanid Periods*, Vol. II.. Cambridge, pp. 792-815.
- Colditz, I. 2000: *Zur Sozialterminologie der iranischen Manichäer: eine semantische Analyse im Vergleich zu den nichtmanichäischen iranischen Quellen* (Iranica 5). Wiesbaden.
- Gignoux, Ph. 1986: *Noms propres sassanides en moyen-perse épigraphique*. Wien.
- 2001: "Nouveaux documents pehlevi sur soie." In: *Philologica et Linguistica (Historia, Pluralitas, Universitas)* [Festschrift für Helmut Humbach zum 80. Geburtstag, hrsg. von Maria Gabriela Schmidt und Walter Bisang, Trier 2001, pp. 281-301.
- 2003: "Sept documents économiques en pehlevi." In: A. van Tongerloo (ed.): *IRANICA SELECTA: Studies in honour of Professor Wojciech Skalmowski on the occasion of his seventieth birthday* (Silk Road Studies VIII). Turnhout, pp. 79-89 (+ pl. I-VIII, pp. 273-280) [Re-edition of Gignoux 2001].
- 2008: "Lettres privées et lettres d' affaires dans l' Iran du 7eme siècle." In: *AS*, LXII ۳ (Documentary Letters from the Middle East: The Evidence in Greek, Coptic, South Arabian, Pehlevi, and Arabic (1st - 15th c ce), pp. 827-842.
- 2009: "Les comptes de Monsieur Friyag : Quelques documents économiques en Pehlevi." In: *Sources pour l'histoire et la géographie du monde iranien (224-710)* [Res Orientales XVIII], pp. 115-142.
- 2010a: "Un nouvel ouvrage de référence de la papyrologie pehlevie : Note de lecture

- [Rev. of Weber 2008].” In: *StIr* 39, 1, pp. 111-120.
- 2010b: “La collection de textes attribuables a Dādēn-vindād dans l’ archive pehlevie de Berkeley.” In: *Sources for the History of Sasanian and Post-Sasanian Iran* (Res Orientales XIX), pp. 11-134.
- 2019: “Les « Memoires » dans l’ archive pehlevie de Berkeley/Berlin.” In: A. Hintze/D. Durkin-Meisterernst/C. Naumann (eds.): *A Thousand Judgements* (Festschrift for Maria Macuch). Wiesbaden, pp. 127-140.
- Junker, H. F. J. 1912: *The Frahang i Pahlavīk*, edited by Heinrich F. J. Junker, and published with the assistance of the Heidelberg Academy of Sciences. Heidelberg.
- Korn, A. 2006: “Parthian Month Names and Calendars.” In: *Parthica* 8, pp. 153-167.
- Steingass, F. 1963: *A Comprehensive Persian-English Dictionary*. Fifth Impression. London.
- Weber, D. 1989: “Eine iranistische Kleinigkeit (zu lat. *zanca* ‘Schuh’).” In: *HS* 102, pp. 127-128.
- 1992: *Pahlavi Papyri, Pergamente und Ostraca* (Textband) [Corpus Inscriptionum Iranicarum]. London.
- 2003: *Papyri, Pergamente und Leinenfragmente in mittelpersischer Sprache*. Unter Mitarbeit von W. Brashear herausgegeben von Dieter Weber. Fotografien von Margarete Busing und Eva Maria Borgwaldt (Textband) [Corpus Inscriptionum Iranicarum]. London.
- 2007: “Pahlavi Morphology.” In: Alan S. Kaye (ed.): *Morphologies of Asia and Africa*. Winona Lake, pp. 941-973.
- 2008: *Berliner Pahlavi-Dokumente*. Zeugnisse spätsassanidischer Brief- und Rechtskultur aus früh-islamischer Zeit. Mit Beiträgen von Myriam Krutzsch und Maria Macuch (IRANICA 15). Wiesbaden.
- 2010: “The Pahlavi Script as a Medium of Iranian Identity. Some Palaeographical Notes.” In: Carlo G. Cereti (ed.): *Iranian Identity in the Course of History*. Proceedings of the Conference Held in Rome, 21-24 September 2005 (Serie Orientale Roma CV, *Orientalia Romana* 9). Roma, pp. 347-356.
- 2011: “Philippe Gignoux’ Beitrag zur Interpretation der Dokumente des ‘Pahlavi Archive in Berkeley, Ca.’” In: *Florilege offert a Philippe Gignoux pour son 80e anniversaire* (Textes reunis par Rika Gyselen et Christelle Jullien). Paris, pp. 283-303.
- 2012 [2008]: “New Arguments for Dating the Documents from the ‘Pahlavi Archive’ .” In: *BAI* 22, pp. 215-222.
- 2013: “Taxation in Pahlavi Documents from Early Islamic Times (late 7th century ce).” In: S. Toxtas’ ev/P. Lur’ e (eds.): *Commentationes Iranicae (Sbornik statej k ǎ-letiju V.A. Livšica)*. Sankt-Peterburg, pp. 171-181.
- 2014 [2008]: “Villages and Estates in the Documents from the Pahlavi Archive: The Geographical Background.” In: *BAI* 24, pp. 39-67.
- 2016a: “Court Records of Lawsuits in Tabarestān in the Year 86/7 PYE (737 ce): A Philological Examination.” In: *Words and Symbols: Sasanian Objects and the Tabarestān Archive* (Res Orientales XXIV), pp. 121-142.

- 2016b [2012]: “Studies in Some Documents from the ‘Pahlavi Archive’ .” In: *BAI* ۲۶, pp. ۷۱-۹۵.
- 2017 [2013]: “Accountancy of a Zoroastrian Craftsman in Early Islamic Times (662-664 ce).” In: *BAI* 27, pp. 129-141.
- 2018 [2014]: “Pahlavi Documents of *Windādburzmihrābād*, the Estate of a Zoroastrian Entrepreneur in Early Islamic Times (With an Excursus on the Origin of the *Fulanabad*-Type of Village Names).” In: *BAI* 28, pp. 127-147
- 2019a: “The Story of *Windād-Burzmihr*. A Zoroastrian Entrepreneur in Early Islamic Times.” In: A. Hintze/D. Durkin-Meisterernst/C. Naumann (eds.): *A Thousand Judgements* (Festschrift for Maria Macuch). Wiesbaden, pp. 373-384.
- 2019b [2015]: “Studies in Some Documents from the ‘Pahlavi Archive’ (2).” In: *BAI* ۲۹, pp. ۷۹-۱۱۶.
- forthcoming: *Pahlavi Letters. A Survey of Documents from the “Pahlavi Archive” together with those from Egypt and Tabarestan*. London.

نمایه‌ی واژگان

- ’ MYt̄ *mādar* mother **Berk. 24, 4. 142, 10. Berlin 5, 1. 8.**
- ’ n *ān* that, he **Berlin 5, 4.**
- ’ šk’ nyck’ *Aškānīzag* p.n. **Berlin 4, 1. 4.**
- ’ whrmzd’ p̄zw̄t’ *Ōhrmazdabzūd* p.n. **Berk. 142, 1.**
- ’ wst’ nd’ l *ōstāndār* title **Berk. 142, 13.**
- ’ L *ō* prp. to, at **Berk. 24, 11. 142, 4. 9.**
- BYRḤ *māh* month **Berk. 24, 2. 88, 2.**
- c -iz encl. also, even: ZK-m-c *ān-am-iz* **Berlin 5, 5.**
- ck’ *čak* cheque, payment (order) **Berk. 24, 13. 142, 12.**
- d’ t̄plhw’ *Dādfarrox* p.n. **Berk. 88, 6.**
- d’ t̄wd’ n *Dādōyān* patr. **Berk. 88, 7.**
- dlcyk *darzīg* tailor **Berlin 4, 1.**
- dpyr’ *dibīr* scribe **Berlin 4, 3.**
- dwlk’ *dōlag* pail **Berk. 24, 6. 10. 142, 7. 9.**
- dyn’ p̄zw̄t’ *Dēnabzūd* p.n. **Berlin 4, 3. 5, 3.**
- g’ lyk *gālīg* *household member **Berk. 142, 4.**
- GB’ *kabīz* (*paymānag*) measure, proportion, quota, (gl.) iāBāil **Berk. 24, 5. 142, 6.**
- grmk’ *garmak* *beans **Berk. 24, 7.**
- gwc’ *gōz* nut **Berk. 24, 8. 142, 8.**
- gwk’ dy-mwdlyh’ *gugāy-muhrīhā* **Berk. 88, 6. Berlin 4, 5.**
- hmwck’ *hammōzag* procurator **Berlin 4, 2.**
- ḤS *may* wine **Berk. 24, 9. ḤS-X Berk. 142, 8.**
- ḤTYMWNt̄ *āwišt* prt. seal **Berk. 24, 14. 142, 7. 14. Berlin 4, 6. 5, 9.**
- hwlt̄k x’ *urdag* small particle(s) **Berk. 24, 6. 142, 7.**
- hwlyn’ *Xwarin* p.n. **Berk. 24, 1.**

hwrđt *Hordād* cal. 3rd month **Teheran F**, 3.
 hwsłwb' n *Xusrōyān* p.n. **Berk. 24**, 5. **Berlin 5**, 1. 2. 8.
K kabīz abbr. measurement for cereals etc., 1/10 *grīw*: **K-#III-II Berk. 24**, 8.
 KHDH *h°mist* all **Berk. 142**, 3.
 krṭn' *kardan* inf. make, do, organize **Berk. 142**, 6.
 kwṭk *kōdag* small, young pl. **Berk. 142**, 3.
 l' d *rāy* postpos. for, for the sake of **Berk. 24**, 5. **88**, 4. **142**, 2. **Berlin 4**, 3. 5, 3.
 L' YN' *pēš* before, in front of **Berk. 24**, 12. **142**, 10.
 -m -(a)m encl. pron. 1st sg. : ZK-m-c *ān-am-iz* **Berlin 5**, 5.
 m' hp' ylwc' *Māhpērōz* p.n. **Berk. 88**, 4.
 MKBLWN- *padīraftan*, *padīr*- vb. receive, accept: MKBLWNty **Berk. 88**, 1. **Berlin**
 ε, \. 5, \. ε.
 mlṭwy *Mardōy* p.n. **Berk. 88**, 1. 6.
 MN *az* prp. from **Berk. 88**, 2. 4. **142**, 2. 3. **Berlin 4**, 3. 5, 3.
 mn' *man* a measure for wool etc. **Berk. 24**, 7. **142**, 8. **Berlin 5**, 7.
 mṭr' *Mihr* cal. 7th month **Berk. 24**, 2.
 mṭryk' n *Mihrīgān* the *Mihragān*-festival **Berk. 24**, 4. **88**, 4. **Berlin 4**, 2.
 n' cwk *nāzūk* tender, gentle **Berlin 5**, 6.
 NKSy' x *wāstag* money **Berk. 88**, 5. **Berlin 4**, 3.
 nmywl *Namēwar* geogr.n. **Berk. 142**, 5.
 nwk-lwc' *nōg-rōz* New Year' s day **Berk. 142**, 1. **Berlin 5**, 2.
 NYŠH *zan* wife **Berk. 24**, 1.
 pdy *pay* foot, shoe: pdy-II **Berlin 5**, 6.
 pl' dy *Frāy* p.n. **Berk. 24**, 14.
 plmwṭ *framūd* prt. order **Berk. 142**, 5.
 plst' l *paristār* maidservant **Berk. 24**, 11. **142**, 9.
 pnbk *pambag* cotton **Berlin 5**, 7.
 pnyl *panīr* cheese **Berk. 24**, 6. pnyl-II **142**, 7.
 pr' c *frāz* forth, forwards **Berk. 88**, 4.
 PRG *nēm* half **Berk. 142**, 7.
 pṭgl' b *padīrāy* receipt **Berk. 88**, 5. **Berlin 4**, 4. 5, 5. 8.
 pṭmwzn *paymōzan* garment **Berlin 5**, 4.
 pṭ-š *pad-iš* postpos. = PWN **Berlin 5**, 5.
 PWN *pad* prp. to, at, in, on **Berk. 88**, 6. **142**, 5. **Berlin 4**, 5. 5, 6.
 pyl' hn *pīrāhan* shirt **Berlin 5**, 7.
 pyš *pēš* before **Berlin 5**, 4.
 S *satēr* abbr. stater: S-III **Berlin 4**, 4.
 sym' hk' *sāmāhag* a time space of three months **Berk. 88**, 2.
 -š: pṭ-š *pad-iš* **Berlin 5**, 5. ZY-š *i-š* **Berk. 24**, 12.
 šlw' l *šalwār* trousers: šlw' l-II **Berlin 5**, 6.
 ŠNṬ *sāl* year **Berk. 24**, 3. **88**, 3. **142**, 2. **Berlin 4**, 2. 5, 3.
 ṭk' *tag* running; (horse) race **Berk. 142**, 5.
 ṬWB *did* again, then, further **Berk. 24**, 6. **142**, 5.

W ud and **Berk. 88, 5. 142, 7. Berlin 4, 4. 5, 5. 6(2x). 8.**
wnd' ʔ' windād prt. find, acquire **Berlin 5, 7.**
wnd' t'bwlcmtṛ' Windād-Burzmīhr p.n. **Berlin 4, 6.**
Y ī Iẓāfe, relative part. **Berk. 24, 1. 2. 4(2x). 88, 3. 6. 7. 142, 2. 4(2x). 9. 10. Berlin 4, 1.**
 ʔ(ʔx). ۳. ۵. ۶. ۵, ۱. ۲(ʔx). ۴. ۸. Cf. ZY-š.
y' mk' jāmag clothing **Berlin 5, 2.**
YḤBWN- dādan, dah- vb. give: *YḤBWNʔ'* prt. **Berk. 24, 13. 142, 12.**
yšn-gwpt' l jašn-guftār the Speaker of the Festival **Berlin 4, 5.**
ywdt' jud separate, different: *jud az* except **Berk. 142, 3.**
yzd' nṣn' h Yazdānpanāh p.n. **Berk. 142, 11.**
ZK ān that, he **Berk. 142, 4.** *ZK-m-c ān-am-iz* **Berlin 5, 5.**
ZNH ēn this **Berk. 24, 2.**
ZWZN drahm dirham **Berk. 88, 5.**
ZY-š ī-š Iẓāfe + encl. pron. 3rd sg. **Berk. 24, 12.**
I Berlin 5, 7(2x).
II Berk. 24, 7.
III-II Berk. 24, 10.
X Berk. 88, 5.
X-III-II Berk. 142, 2.
X-III-III Berlin 5, 3.
X-III-III-III Berlin 4, 2.
-III-III Berk. 24, 3.
-III-III-III Berk. 88, 3.
III-II-C Berk. 24, 9. 142, 8.

Source: Deter Weber, 'Sasanian Festivals in the Documents from the "Pahlavi Archive"', *Sasanian Studies: Late Antique Iranian World*, Volume 1 (2022), Issue 1, © 2022 Harrassowitz Verlag

تصویر برگ پایانی: نگاره‌ای از جشن سده؛ هوشنگ‌شاه بر اورنگ، جمعیت گردآگرد در نشاط و پیشکش هدیه و نوش‌خواری؛ سبد میوه، تنگ یا مشربیه، و آتش فروزنده در میان؛ برگه‌ی ۲۲ و از شاهنامه‌ی شاه تهماسب، نوشته‌ی ابوالقاسم فردوسی توسی، نقاشی منسوب به سلطان محمد؛ تبریز، ایران؛ حدود ۱۵۲۵ میلادی؛ اندازه‌ی نگاره: ۲۴.۱ در ۲۳ سانتی‌متر. نگهداری در باستان‌خانه‌ی هنری متروپلیتن، آمریکا.

fold-era.com

بخشی از جزئیات یک تنگ ساسانی با نقش چهار زن رقصنده بر پیکره‌ی یک تنگ ساسانی با صحنه‌ی جشن در یک جشن؛ رامشگران خرامان هر یک ایستاده به اطواری زیر یک تاق ضربی گل‌گون، شینی مربوط به سور و بزم به دست دارند؛ بنا به برخی پژوهشگران این صحنه‌پردازی به کیش ایزدبانو آناهیتا مربوط می‌شود؛ سده‌ی ۶-۷ میلادی؛ کشف از ایران، از جنس سیم و سیماب؛ بلندا: ۳۴ سانتی‌متر؛ نگهداری در یادگاه هنر متروپلیتن، آمریکا.

بشقاب نوازندگان؛ صحنه‌پردازی یک مجلس بزم و جشن؛ سیمین و زراندود؛ هنر (پسا) ساسانی سده‌ی ۷-۸ میلادی؛ قطر: ۱۹.۷۰ سانتی‌متر؛ به خط پهلوی بر آن نوشته‌شده: «انوش‌زاد»؛ پیداشده از تبرستان، ایران؛ نگهداری در باستان‌خانه‌ی بریتانیا

کر آبا و گردن جبهه شایان و کرد
 جمانی بر سینه از نو باد

<p>بوزر آوید آنچه به سو مند بگشت وز پشه شان لایت پست بوشید بالای کین کمان بافون و اندیش به بی شمار ازوم در می اندخت می</p>	<p>جد اکا نه کا خوش و کوفند ز پونید کان هر پیش کوست برین کوندا چسپم پونید کان سس زنج بر و اندران در کا چو پیشش لاش در کار سس</p>	<p>زنجبیه کور و کوزن میان می خویش تن تیج را پروید چهارم همورست کش می کرم برفت و جزا نام نی کبزد پراز موش مغز و پراد اول</p>	<p>بدان بریدی ماه و فت کمان وزیشان زید و زیشان پیتر چو سنجاب و قاشم زربانم بخشید و کتر و خور و سپر بگشت از برش بخت سالی اول</p>
--	--	---	---